

Lausunto Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta

KH 21.10.2024 § 321
975/00.04.01/2023

Valmistelija hallintopäällikkö Seija Hytönen, seija.hytonen@savonlinna.fi, p. 044 417 4044

Selostus Etelä-Savon hyvinvointialueen turvallisuuslautakunta on pyytänyt 31.10.2024 mennessä kunnilta lausuntoa pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta ennen sen hyväksymistä

Pelastustoimen järjestämisestä säädetyn lain (613/2021) 3 §:n mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Edelleen pelastustoimen järjestämisestä säädetyn lain 6 §:n mukaisesti aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvittävät alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit sekä määriteltävä toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös pelastustoimen järjestämisestä säädetyn lain 8 §:ssä tarkoitettut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Päätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätöksen tulee olla voimassa määräajan.

Hyvinvointialueen on tehtävä uusi palvelutasopäätös, jos uhkat, riskit tai valtioneuvoston vahvistamat strategiset tavoitteet muuttuvat oleellisesti.

Hyvinvointialueen on pyydettävä palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto. Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. Nyt voimassa oleva palvelutasopäätös on hyväksytty Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuustossa 06.11.2023/Pykälä 83.

Etelä-Savon hyvinvointialueen hallintosäännön 12 §:n mukaan turvallisuuslautakunta tekee esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuuston on päättänyt 17.06.2024/Pykälä 29 Etelä-Savon hyvinvointialueen talouden tasapainottamisesta vuosien 2025-2026 aikana ja samalla kohdentanut sopeutustavoitteen toimialoille. Pelastus- ja turvallisuuspalveluista säästetään maksimissaan 1.0 miljoonaa euroa vuosien 2025 ja 2026 aikana. Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelussa on huomioitu aluevaltuuston asettama sopeuttamistavoite, jonka toteutuminen edellyttää onnettomuuksien ennaltaehkäisy palvelusta 2 htv:n ja pelastustoiminnan 11 htv:n vähentämistä. Palvelutasopäätösluonnos sisältää nämä muutokset.

Palvelutasopäätösluonnos on tehty aluehallintovirastojen laatimalle pohjalle ja siinä on aikaisempaan poiketen salassa pidettäviä kohtia (Julkisuuslaki 621/1999, 24. pykälän 1. momentin kohta 8). Pelastustoimen palvelutasopäätösluonnos on tehty siten, että hyvinvointialue pystyy vastaamaan sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaana laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta. Hyvinvointialue vastaa myös järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavan valinnasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Muutokset on merkitty punaisella liitteenä olevaan palvelutasopäätösluonnokseen:

- kohta 4.1.1. s. 59

- kohta 4.1.6. s. 73-74

- kohta 4.2.2.3. s. 84 ja s. 86 (taulukko), jonka mukaan uuden palvelutasopäätös luonnoksen mukaisesti Puumalassa, Sulkavalla ja Punkaharjulla ei enää toimisi nykyiset moniammatilliset yksiköt 24/7-periaatteella.

Esittelijä

Kaupunginjohtajan 1. sij. hallintojohtaja-kaupunginlakimies Hämäläinen Markus

Päätösehdotus

Savonlinnan kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason muutoksesta:

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisissa tavoitteissa vuosille 2023-2026 sisäministeriön osalta todetaan mm. seuraavaa:

-pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti

-pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa

-pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti

-pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Palvelutasopäätöksessä linjataan pelastuslaitoksen pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön mitoituksesta ja varallaolojen toteuttamisesta paloasemittain. Palvelutasopäätöksestä ollaan poistamassa asiakirjan perusteella seuraavanlainen maininta: ”Puumalassa, Sulkavalla ja Punkaharjulla toimii moniammatilliset yksiköt 24 / 7 -periaatteella. Tämä järjestely ei ole aukoton. Näillä paloasemilla pelastusryhmät muodostuvat pääsääntöisesti sopimuspalokuntaan osallistuvasta henkilöstöstä.”

Etelä-Savon hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan kokouksen 23.9.2024 (§ 14) päätöksestä ei käy ilmi se, mitä vaikutuksia talouden tasapainottamistoimenpiteillä ja sopeuttamisilla on alueen asukkaiden sekä ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen. Palvelutasoesityksessä käy ilmi ainoastaan tehdyt esitykset, mutta vaikutusten arviointia ei ole tehty.

Epäselväksi jää, millainen vaikutus kirjauksella on moniammatillisten

yksikköjen toimintoihin ja millainen vaikutus aluevaltuuston säästöpäätöksellä on monitoimiyksiköiden toimintoihin.

Moniammatillisten yksikköjen toimintamahdollisuuksia ei saa vaarantaa ja kohdan poistaminen tulee kumota asiakirjasta. Kirjaus on myös vahvasti ristiriidassa pelastustoimen esittämän (s. 65) kehittämistavoitteen kanssa, minkä mukaan ”Tulevalla palvelutasopäätöskaudella yhteistyötä suunnataan erityisesti alueellisessa riskiarviossa esille nousseisiin painotuksiin: harva-alueella asuvien ikäihmisten, tuetusti kotona asuvien ja alueen kausiväestön turvallisuuden parantamiseen sekä harva-alueiden turvallisuuden, kyläturvallisuuden ja saaristolaisturvallisuuden kehittämiseen.”

Savonlinnan kaupunki tuo huolensa esille tulevaisuudessa pelastustoimen palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta koko hyvinvointialueen alueella. Hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluu olennaisena osana nopea, ammattitaitoinen ja suorituskykyinen apu hätätilanteissa. Pelastustoimen tavoitteena on tuottaa kiireelliset pelastustoiminnan palvelut lähipalveluna. Lähipalvelun avulla voidaan varmistaa onnettomuustilanteissa tarvittava suorituskyky ja toimintavalmiusaika. Kalusto ja henkilöstö on sijoitettava hyvinvointialueella riskiperusteisesti, jotta resurssit sijaitsevat siellä missä niille on tarvetta. Pelastustoimessa palvelut tulevat olla lähipalveluja ja huolena on pelastustoimen toimintavalmiusaikojen kasvaminen.

Etelä-Savon maakunnassa on laajoja vesistö- ja saaristoalueita sekä runsaasti kausiväestöä, jolla on vaikutusta pelastustoimen palveluihin. On myös huomioitava, että Etelä-Savon hyvinvointialue saa valtiolta laskennallista rahoitusta, jossa otetaan huomioon useita kriteerejä, joita painotetaan rahoituslaissa määritellyillä osuuksilla. Näihin kuuluvat mm. saaristoisuus ja lisäksi pelastustoimen rahoitukseen vaikuttavat alueelliset riskitekijät. Saaristolisan tarkoitus on siis kompensoida sekä kunnissa että hyvinvointialueella toimijoille saaristoisuudesta aiheutuvaa haittaa. Perusteltua on, että sinänsä yleiskatteellista saaristoisuuden rahoitusosuutta kohdennetaan hyvinvointialueella saaristokuntien ja saaristo-osakuntien turvallisuuden ja toimintavalmiuden mahdollistamiseen.

Kaupunki tuo myös huolensa esille sopeuttamistoimissa erityisesti henkilötyövuosiin kohdistuvat vähennykset. Pelastustoimella on kunnan käsityksen mukaan ollut aikaisemmin vaikeuksia saada riittävästi rekrytoitua osaavaa henkilöstöä ja mikäli nyt henkilöstöä vähennetään, on huolena, että ammattitaitoinen henkilöstö hakeutuu muualle töihin. Pelastustoimessa tulee olla riittävästi koulutettua henkilökuntaa turvaamaan palvelutuotanto kaikissa olosuhteissa.

Huolena on, että pelastustoimen merkittävillä sopeuttamistoimilla vaarannetaan myös pelastustoimen kehittämistyö ja pelastuslaitoksen tulee myös olla aktiivisesti mukana kuntien varautumisen tukemisessa, kokonaisvarautumisen kehittämisessä ja vastata pelastustoimen alueen kokonaisturvallisuuden yhteensovittamisesta.

Käsittely

Esa Valkonen teki esittelijän ehdotuksesta poikkeavan muutosehdotuksen: *”Esitän, että Savonlinnan kaupungin kannanottoon lisätään lause. Jos moniammatilliset 24/7 yksiköt lopetetaan Puumalasta, Sulkavalta ja Punkaharjulta, jossa on Savonlinnan metsäteollisuuden kasvava yksikkö, pelastuslaitoksen tulee varmistaa näillä paikkakunnilla toimivien sopimuspalokuntien toimintaedellytyksen ja henkilöstöressit. Sekä palauttamaan näiden sopimuspalokuntien varallaolojärjestelmä vuoden 2023 tasolle miehistövarallaolojen suhteen.”*

Keskustelun kuluessa esittelijä muutti päätösehdotuksensa kuulumaan seuraavasti:

Savonlinnan kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason muutoksesta: Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisissa tavoitteissa vuosille 2023-2026 sisäministeriön osalta todetaan mm. seuraavaa:

- pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti
- pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa
- pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti
- pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Palvelutasopäätöksessä linjataan pelastuslaitoksen pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön mitoituksista ja varallaolojen toteuttamisesta paloasemittain. Palvelutasopäätöksestä ollaan poistamassa asiakirjan perusteella seuraavanlainen maininta: *”Puumalassa, Sulkavalla ja Punkaharjulla toimii moniammatilliset yksiköt 24 / 7 -periaatteella. Tämä järjestely ei ole aukoton. Näillä paloasemilla pelastusryhmät muodostuvat pääsääntöisesti sopimuspalokuntaan osallistuvasta henkilöstöstä.”*

Etelä-Savon hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan kokouksen 23.9.2024 (§ 14) päätöksestä ei käy ilmi se, mitä vaikutuksia talouden tasapainottamistoimenpiteillä ja sopeuttamisilla on alueen asukkaiden sekä ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen.

Pelastuslaitoksen tulee varmistaa Puumalassa, Sulkavalla ja Punkaharjulla toimivien sopimuspalokuntien toimintaedellytykset ja henkilöstöresurssit.

Palvelutasoesityksessä käy ilmi ainoastaan tehdyt esitykset, mutta vaikutusten arviointia ei ole tehty, mikä on suuri puute. Epäselväksi jää, millainen vaikutus kirjauksella on moniammatillisten yksikköjen toimintoihin ja millainen vaikutus aluevaltuuston säästöpäätöksellä on monitoimiyksiköiden toimintoihin.

Moniammatillisten yksikköjen toimintamahdollisuuksia ei saa vaarantaa ja kohdan poistaminen tulee kumota asiakirjasta. Kirjaus on myös vahvasti ristiriidassa pelastustoimen esittämän (s. 65) kehittämistavoitteen kanssa, minkä mukaan *”Tulevalla palvelutasopäätöskaudella yhteistyötä suunnataan erityisesti alueellisessa riskiarviossa esille nousseisiin painotuksiin: harva-alueella asuvien ikäihmisten, tuetusti kotona asuvien ja alueen kausiväestön turvallisuuden parantamiseen sekä harva-alueiden turvallisuuden, kyläturvallisuuden ja saaristolaisturvallisuuden kehittämiseen.”*

Savonlinnan kaupunki ei hyväksy sitä, että tulevaisuudessa pelastustoimen palveluiden yhdenvertainen saatavuus ei toteudu koko hyvinvointialueen alueella. Hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluu olennaisena osana nopea, ammattitaitoinen ja suorituskykyinen apu hätätilanteissa. Pelastustoimen tavoitteena on tuottaa kiireelliset pelastustoiminnan palvelut lähipalveluna. Lähipalvelun avulla voidaan varmistaa onnettomuustilanteissa tarvittava suorituskyky ja toimintavalmiusaika. Kalusto ja henkilöstö on sijoitettava hyvinvointialueella riskiperusteisesti, jotta resurssit sijaitsevat siellä missä niille on tarvetta.

Pelastustoimessa palvelut tulevat olla lähipalveluja ja, jos ne eivät ole, seurauksena on pelastustoimen toimintavalmiusaikojen kasvaminen, jolla on erityisesti vaikutusta Punkaharjun teollisuuskeskittymään.

Etelä-Savon maakunnassa on laajoja vesistö- ja saaristoalueita sekä runsaasti kausiväestöä, jolla on vaikutusta pelastustoimen palveluihin. On myös huomioitava, että Etelä-Savon hyvinvointialue saa valtiolta laskennallista rahoitusta, jossa otetaan huomioon useita kriteerejä, joita painotetaan rahoituslaissa määritellyillä osuuksilla. Näihin kuuluvat mm. saaristoisuus ja lisäksi pelastustoimen rahoitukseen vaikuttavat alueelliset riskitekijät. Saaristolisan tarkoitus on siis kompensoida sekä kunnissa että hyvinvointialueella toimijoille saaristoisuudesta aiheutuvaa haittaa.

Välttämätöntä on, että sinänsä yleiskatteellista saaristoisuuden rahoitusosuutta kohdennetaan hyvinvointialueella saaristokuntien ja saaristo-osakuntien turvallisuuden ja toimintavalmiuden mahdollistamiseen.

Savonlinnan kaupunki vastustaa esille tuoduissa sopeuttamistoimissa erityisesti henkilötyövuosiin kohdistuvia vähennyksiä. Pelastustoimella on saadun käsityksen mukaan ollut aikaisemmin vaikeuksia saada riittävästi rekrytoitua osaavaa henkilöstöä ja mikäli nyt henkilöstöä vähennetään, on huolena, että ammattitaitoinen henkilöstö hakeutuu muualle töihin. Pelastustoimessa tulee olla riittävästi koulutettua henkilökuntaa turvaamaan palvelutuotanto kaikissa olosuhteissa.

Huolena on, että pelastustoimen merkittävillä sopeuttamistoimilla vaarannetaan myös pelastustoimen kehittämistyö ja pelastuslaitoksen tulee myös olla aktiivisesti mukana kuntien varautumisen tukemisessa, kokonaisvarautumisen kehittämisessä ja vastata pelastustoimen alueen kokonaisturvallisuuden yhteensovittamisesta.

Puheenjohtaja totesi, että Esa Valkosen muutosehdotus raukesi kannattamattomana.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän muutetun päätösehdotuksen.

Tiedoksi

Etelä-Savon hyvinvointialue (kirjaamo@etelasavonha.fi)